

Gaál Róbert, jegyző

Szombathely MJV Önkormányzata

Tisztelt Jogalkotó, Jogalkalmazó Közön-
ség!

A jövőben recenziót adok Önöknek a szá-
zadforduló jogi irodalmából. Döntően
olyan műveket választok, melyek aktualitá-
st nyerhetnek napjainkban és a jogalko-
tás, jogalkalmazás egyes szempontjainak
százéves újjáéledésének alapjául szolgál-
hatnak. Ajánlom a műveket szakmai publi-
kációkhoz, ismeretbővítéshez vagy akár a
kikapcsolódás céljára. Legyen ez Önök
számára rövid időutazás is egyben a régi
bölcesség letéteményéből az idő kipróbált
távlatából.

Recenzió – K. Nagy Sándor: Csend és rend legyen!

A szerző K. Nagy Sándor 1845-ben született
Kerekiben, és 1926. november 26-án hunyt
el. A debreceni református kollégium diákja
volt, jogi tanulmányait Nagyváradon végezte,
ügyvédi oklevelet is szerzett. Budapesten
táblabíró, majd Nagyváradon ügyvéd. Neve a
hazai turisztikai irodalom kiemelkedői közt
említhető, hiszen számos bihari útirajza je-
lent meg.

1906. január havában pestvidéki királyi tör-
vényszéki bíróként jelenteti meg harmadik
kiadásban a Franklin Társulat kezelésében
Csend és rend legyen! című művét. Alcím-
ként „A kihágási büntető törvénykönyv pél-
dákban” címet adja. A mű jelentős értéke,
hogy elsősorban ismeretterjesztő, a társada-
lom jogtudatának javítására íródott. A har-
madik kiadás előszavában olvasható: „A ki
nem látja az utat, a merre haladni akar, köny-
nyen megbotlik s a ki sokszor megbotlik,
hamar elesik. És aki elesik, nehezen tud fel-
kelni. Az erkölcsi bukás a legveszedelme-
sebb!” Alapvető éllel jegyzi meg, hogy tör-
vényeket, különösen a büntető törvényeket a
lehető legszélesebb körben kell ismertetni.
Kiáll amellett, hogy minél magasabb szintű
lesz a jogismeret, annál kevesebben lakják a
hazai börtönöket. Felkiált előszavában és int:
„ Sokkal több embert foszt meg szabadságá-
tól a tudatlanság, mint a romlottság.” A

könyv kuriózumát adja, hogy a kihágási tör-
vény egyes rendelkezéseit úgy igyekszik a
közönség tudtára hozni, hogy mesét költ,
mesét mesél az olvasónak az adott tényállás
tekintetben. Egy rövid történetet ad elő,
majd a törvényhely megjelölésével értékeli is
az eseménysor jogi jelentőségét, jogi élet. A
történetek rövid és mégis könnyed, szóra-
kozható címet viselnek, csak néhányat emlí-
tenék érzékeltetésül: „A lesi-puskások”, „A
dinnye”, „A Nyúl Ignác lázadó.” „A két-
ágú-ban”. A mesékben a legkülönbözőbb
nevek tűnnek fel a szereplők elnevezésére,
így olvashatunk Sárkány Imréről a legbüsz-
kébb emberről a faluban, Pálczás Elek taní-
tó, Kőkényesi tánczmester, Czigány Trézsi
borzos cigányasszony, Szekeres Balázs fuva-
ros személyéről. Az ismertető több mint 60
kistörténettel hívja fel a figyelmet a kihágá-
sok gyakorlati megvalósulásaira nevelve ezzel
az olvasni vágyó közönséget! A könyv jó
összevetési alap a tényállások számának
megállapítására ma és a mű megjelenésekor.
Bátran ajánlom minden érdeklődőnek!

Recenzió – dr. Benkó Albert: A várme- gyei közigazgatás reformjának irányelvei (pályadíjat nyert mű)

A Jász Újság 1911. január 15. napján megje-
lent számának címlapján a következő cím
olvasható: „Alispánt ünnepeltek”. Ez a cikk
a recenzióval érintett mű szerzőjéről jelent
meg arról tudósítva, hogy dr. Benkó Albert
alispán a vármegyében 25 éves szolgálatot
teljesített. A lap az ünnepelet a következők
szerint méltatja: „Az ő közigazgatási zseniali-
tása a legkényesebb ügyekben megtalálta és
megtalálja a helyes utat, amelyen a felsőbb
hatósági forumszerű bírálatok is folyton erő-
sítik. Ismeri megyéjének minden városát,
községét, mint jó hadvezér ismeri katonáit az
első tisztviselőtől le az utolsó községi írnokig
s így bármikor köz- és személyi ügyekben
bölcslátással végzett működését az igazság
érzete, a jog szeretete, s a törvény tisztelete
vezérli.” A szerző 1911-ben megjelent „A
vármegyei közigazgatás reformjának irányel-
vei” című művéhez előszót nem kisebb szak-

tekintély írt, mint a magyar közjog nagy alakja, az akadémikus Concha Győző. A 2013. év elején a frissen kialakult járások első ám határozott lépéseinek korában különösen érdekes lehet egy közigazgatási reformot taglaló, egy reformelképzeléseket értékelő mű felvillantása.

Dr. Concha Győző előszavában Eötvös József gondolatait szószerint illik idéznem, mivel alkotmányos gondolatai – azt gondolom – örökérvényűek:

„Majdnem általános tapasztalás a világtörténelemben, hogy a legtöbb alkotmány – bármi nagy hibái voltak legyen is, - mindig akkor enyészik el, ha fennállása az állampolgárok nagyobb részének anyagi jólétével összeütközésbe jön; s az alkotmány romjain mindig csak az képes új hatalmat alapítani, ki ezt az állampolgárok érdekeinek biztosítására tudja felhasználni.” Úgy vélem minden alkotmányos reform, közjogi reform ebből a gondolatból táplálkozik.

Concha így vélekedik aktuális gondolataival az államról:

„Erős harczkés hadsereg, a polgárokat nem zaklató, nem nyomasztó pénzügy, zavartalan közbiztonság, gyors jó igazságszolgáltatás, támogató gazdasági, művelődési, szociálpolitikai intézmények teremtett vagyoni jólét, szellemi műveltség, szociális béke alkotják a XX. század nemzeti szabadságának tartalmát s ezek elérése jelenti a közigazgatás sikerét.” A jelenben kiválóan érzékelhetjük a megfogalmazott célkitűzések megvalósulásának intenzitását.

Száz év távlatából megállapítható, hogy a szerző alkotmányos igénnyel vizsgálja a közigazgatás reformintézkedési elképzelését. Concha a következő érzékletes hasonlattal él: „A közigazgatás a nemzet haladásának kereke. E haladásnak, ha azt alkotmányellenes irányba akarná sodorni a kormány, kerékkötője nem lehet a közigazgatás. Nem lehet az tevékenységének activ jellegénél, sokoldalúságánál, szakszerűségénél fogva.”

A későbbiekben így folytatja: „... a mai életviszonyok közt, az önkormányzati közigazgatás alkotmányvédő szempontból igen gyenge, rövid ellenállásra képes papírvár, nem igazi védbástya többé mint a múltban,

inkább czifraság, a nemzeti élet egyéb szükségletei tekintetében pedig nem elég alkalmas, nem elég praktikus eszköz, nem bírja többé az új társadalom igényeit kielégíteni.” Ezen a gondolati tengelyen haladva valódi igény a közigazgatással szemben az alkotmányos, mai szóval alaptörvényi szellem biztosítása.

A változás örökkévalóságát hirdeti és írja: „Államok társadalmak, amíg élet van bennök, folytonos átalakuláson mennek keresztül s így alkotmányuk sem maradhat minden részletében, eszközében változhatatlan.”

Az író saját előszavában hivatkozik arra a pályázatra, melyet a Vármegyei Tisztviselők Országos Egyesülete 1904-ben meghirdetett: „A vármegyei közigazgatás reformjának irányelvei” kifejtésére. A szerző erre pályázatra írta meg pályamunkáját, mely pályadíjjal került jutalmazásra. Saját maga említi, hogy munkáját csak 1911-ben adta ki saját tulajdonaként s hogy az nem maradt hatás nélkül. A törvényhozás is vele azonos értelemben vont le következtetéseit és 1907-ben törvényt alkotott a vármegyék jogainak védelmére. Vitás pontként említi munkájának úgynevezett „államosítási tendenciáját”, melyben új alkotmányos biztosítékokra helyezi a hangsúlyt, azonban a közigazgatást ő sem akarja egészen és kizárólag az államra bízni.

Őszinte hitvallásáról tesz tanúságot előszava zárásakor:

„Munkámban a gyakorlati életből leszűrt tapasztalatok alapján igyekeztem rámutatni azokra a kivánalmakra, amelyek a jó közigazgatásnak előfeltételei, de emellett igyekeztem megóvni az alkotmányjogi szempontokat is. Csakis e két szempontnak összeegyeztetés által érhetjük el a kívánt célt: a jó közigazgatást. ... mert meggyőződésem, hogy a közigazgatás gyökeres reformálása immár égető kérdéssé vált, e nélkül jó közigazgatást remélhetünk, jó közigazgatás nélkül pedig az egységes erős Magyarországot ki nem építhetjük.”

A mű pályamunka szerkezetben jelent meg, ötös tagolással: Bevezetés, A közigazgatási reform szükségége, A közigazgatási reform

irányelvei, A közigazgatás új szervezetének vázlata, Befejezés. Mindezek adják a mű egészét. Bevezetőjében két részben tárgyalja a vármegyei közigazgatás fejlődés-történetét és alkotmányos szerepét. A közigazgatási reform szüksége alatt általános bevezetőt és az anyagi eszközök és erők állapotát, a közigazgatási tisztségviselők helyzetét, a közigazgatási joganyag hiányosságait, a szervezeti hiányosságok minőségét vázolja fel. Szerkesztésében jól látszik, hogy a teljes áttekintés igénye vezérli. A hipotézist követően konkluziót és értékelést a következő két részben ad a szerző. A közigazgatási reform irányelveinek tárgyalását külön, az új szervezet vázlatától elkülönítve vázolja fel. Végül általános befejezéssel zárja 230 oldal terjedelmű értekezését. A közigazgatási reform szüksége fejezete kezdetén idézi báró Sennyey Pál lesújtó mondatát: „közigazgatásunk ázsiai állapotban van”. Leírása szerint ez az ítélet szállóigévé vált a korban. A reform igényét adja meg ezen a helyen: „közigazgatásunk fejlődése nem tudott lépést tartani állami, társadalmi és közgazdasági életünknek fejlődésével s hogy közigazgatásunk szolgáltatási képessége nem áll

arányban azon nagy feladatokkal, melyeket a rohamosan haladó kor és változott viszonyok elébe állítanak.” Az igazgatástudományban ma oktatott – a közigazgatás három elemére vonatkozó - felosztási elvet gyakorlati szemmel négyes tagolással kezdi meg dr. Benkó Albert:

1. tényező: anyagi eszközök és erők elégséges, vagy elégtelen volta,
2. tényező: a közigazgatás ellátására hivatott tisztviselői kar milyensége,
3. tényező: a közigazgatási joganyag milyensége,
4. tényező: a közigazgatási szervezet jellemzői.

Ma – azt gondolom – a hármas felosztás egyesíti Benkó első és harmadik tényezőit, tevékenység megnevezés alatt. Alábontása és alábontásának vizsgálata ma gyakorlati szempontból és igény mentén aktuális.

A mű jó alapot adhat, egy logikailag jól felépített, kidolgozott gondolatsornak a jelen közigazgatási reformelképzelések megtörténeke értékelésére a jövő reformjainak sikere, végső soron pedig az egységes erős Magyarország kiépítésének.